

SAMEN VOOR DE JEUGD

ACADEMISCHE WERKPLAATS JEUGD PUBLIEKE GEZONDHEID, NOORDELIJK ZUID-HOLLAND

NIEUWSBRIEF 5 December 2014

AWJ

Vier jaar AWJ

2014 is voor de werkplaats een productief jaar geweest. De samenwerking in de academische werkplaats laat duidelijk resultaten zien: de invoering van de GIZ in CJG's en jeugdteams in de regio, de aandacht voor het betrekken van het sociaal netwerk bij 1 Gezin 1 Plan, en de start met het ontwerpen van een aanvullende module bij de opvoedmethode Triple P. Daarover in de volgende nieuwsbrieven meer. Op de kick-off bijeenkomst op 10 december jl. in de Haagse Hogeschool heeft de werkplaats haar blik vooruit geworpen naar de komende vier jaar. Hierover vindt u een verslag in deze nieuwsbrief. Ook staat de spotlight op enkele kortdurende onderzoeken die samen met gemeenten zijn gedaan. Ik draag het coördinatorschap van de werkplaats over aan Noortje Pannebakker en Jeroen de Wilde. Ik hoop u in de toekomst graag in de werkplaats tegen te komen.

Paul Kocken

De AWJ wordt financieel ondersteund door ZonMw.
www.zonmw.nl/academischewerkplaatsenjeugd

In deze nieuwsbrief vindt u informatie over de AWJ en de onderzoeksprojecten.

- Nieuwe Samenwerkingsperiode (zie pag 2-3)
- De Schoolcoach (zie pag 3-4)
- Eerste Promotie binnen de AWJ (zie pag 4)
- Column emeritus Prof. Dr. René Diekstra (zie pag. 5-6)
- Indicatoren voor CJG jeugdteams (zie pag 5-6)
- VVE in Alphen aan den Rijn (zie pag 7)

De partners in de werkplaats zijn: TNO, LUMC, GGD Hollands Midden, GGD Haaglanden, Stichting Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West, Stichting Bureaus Jeugdzorg Haaglanden/Zuid-Holland, Curium-LUMC, Jong Florence, Stichting De Jutters, Stichting Jeugdformaat, Stichting Kwadraad – Maatschappelijke Dienstverlening, Gemeente Den Haag -Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn -, Universiteit Leiden - faculteit Sociale Wetenschappen, De Haagse Hogeschool, Cardea, Stichting Xtra, Zorgbelang Zuid-Holland, Hogeschool Leiden

NIEUWS

Uit de AWJ

- De Academische Werkplaats heeft een bijdrage geleverd aan het onderzoek van de Rekenkamer Den Haag naar de voorbereidingen voor de decentralisatie van de jeugdzorg. De Rekenkamer noemt in het Feitenrapport Decentralisatie Jeugdzorg de opbrengsten van het project Samen Optreden: 1 Gezin 1 Plan. Voor meer informatie www.samenvoordejeugd.nl
- Het project Samen Opvoeden presenteert haar onderzoeksresultaten over preventieve opvoedprogramma's op de conferentie Helping Families Change Conference (HFCC). Krista van Mourik presenteert een systematische literatuurstudie over bestaande effectieve opvoedprogramma's voor migrantengezinnen en gezinnen in achterstands wijken. De presentatie verschaft niet alleen informatie over de effectiviteit van programma's als Triple P en Incredible Years voor specifieke doelgroepen, er wordt ook ingegaan op de relatie tussen sociaal-culturele aanpassingen en effectiviteit.

HFCC is een internationaal, toonaangevende wetenschappelijke conferentie. Het thema van de conferentie is Parenting in a Changing and Complicated World en vindt plaats in 2015 te Amsterdam van 25 tot en met 27 februari 2015.

<http://helpingfamilieschange.org/>

NIEUWE SAMENWERKINGSPERIODE ACADEMISCHE WERKPLAATS LEONARD GELUK SPREEKT OP “KICK OFF”

Op 10 december jl. hield de AWJ een kick-off bijeenkomst voor een nieuwe samenwerkingsperiode van vier jaar. Nadat Paul Kocken als coördinator van de werkplaats stilstond bij de resultaten en producten die de werkplaats tot nu toe heeft opgeleverd, hield de voorzitter van het college van bestuur van de Haagse Hogeschool een inleiding.

Leonard Geluk ging vanuit zijn rol als voorzitter van de landelijke *Transitiecommissie Jeugd* in op de transitie en transformatie in de zorg voor jeugd. Hij gaf aan dat 'heel Nederland werkt aan buurtteams', maar dat er nog veel vernieuwingen nodig en mogelijk zijn. Hij haalde enkele aanbevelingen uit het concept-rapport van de commissie naar voren, waaronder de noodzaak van het opstellen van een vernieuwingsagenda voor de transformatie. Het opstellen van een dergelijke agenda zou idealiter samen met gemeenten, praktijk- en kennisinstellingen gedaan moeten worden. Hierin kan de AWJ een belangrijke verbindende rol vervullen. Daarnaast noemde hij gebieden waar nog ontwikkelingen nodig zijn, waaronder de ontwikkeling van 'lerende omgevingen', de samenhang van Jeugdzorg en Jeugd-GGZ en de gezinsgerichte aanpak.

Marga van Moorsel, CJG-coördinator in Leiden, zoomde daarna in op de positieve ervaringen die zijn opgedaan met het instrument GIZ (Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoefte, zie www.samenvoordejeugd.nl) dat binnen de AWJ is ontwikkeld. De GIZ wordt als een aanwinst gezien voor het in gesprek gaan met de ouder en jongere over behoeften en vragen.

Janine Kallenbach, manager iJGZ Den Haag, sloot af met een verhaal over de transformatie in Den Haag. De ambitie in Den Haag is om in de komende jaren het percentage 'gezonde' kinderen/gezinnen te vergroten door vroegsignalering en preventie. Hierbij merkte ze op dat de transformatie eigenlijk nog maar net gestart is en dat in de komende jaren nog veel geïnnoveerd zal worden. De AWJ zal hierbij een belangrijke rol vervullen. Daarbij nodigde ze alle aanwezigen uit om op te schrijven wat er in de praktijk nodig is. Er zijn veel suggesties gedaan die voor de AWJ veel input opleveren.

VERVOLG Kick off meeting

Paul Kocken presenteert twee nieuwe geuren!

Als afsluiting van de kick-off heeft Paul Kocken symbolisch twee nieuwe geuren overgedragen aan de twee nieuwe coördinatoren van de werkplaats, Jeroen de Wilde (GGD Haaglanden) en Noortje Pannebakker (TNO), die vanaf januari 2015 van start zullen gaan.

Onder Paul's leiding is de AWJ de afgelopen jaren opgebouwd, zijn veel onderzoeksprojecten gestart en producten opgeleverd, én is de AWJ gegroeid tot een netwerkorganisatie van 18 participanten. De AWJ wil Paul dan ook bedanken voor zijn visie, al zijn inspanningen en zijn leiding. De nieuwe coördinatoren zien er naar uit in het nieuwe jaar aan de slag te gaan met alle praktijk- en beleidsinstellingen.

Contactgegevens nieuwe coördinatoren:

Jeroen de Wilde (jeroen.dewilde@denhaag.nl)

Noortje Pannebakker (noortje.pannebakker@denhaag.nl)

DE SCHOOLCOACH

Op de Haagse basisscholen CBS Comenius en de twee locaties van OBS De Springbok in Den Haag zijn sinds 2011 **schoolcoaches** werkzaam. Een schoolcoach is een maatschappelijk werkende die op een laagdrempelige, preventieve en outreachende manier ouders benadert of bereikt om bij te dragen aan het tijdig signaleren van vragen en problemen. Doel was het wegnemen van belemmeringen die de 'onderwijsontwikkeling' van het kind in de weg kunnen staan, in samenwerking met daartoe aangewezen instanties. De eerste ervaringen in de praktijk met de inzet van schoolcoaches op de scholen zijn beschreven in het rapport 'Pilot Schoolcoach' (van Harten, Vink, Cloostermans, Kocken, & Boere-Boonekamp, 2012). Na afloop van dat eerste onderzoek kwam het verzoek vanuit de gemeente Den Haag aan de academische werkplaats om de geleerde lessen van de pilot inzichtelijk te maken en de schoolcoachwerkwijze door te ontwikkelen naar een overdraagbare methode binnen het basisonderwijs, in nauwe samenwerking met de reeds deelnemende basisscholen en Stichting Zebra Welzijn.

Om geleerde lessen van de pilot inzichtelijk te maken zijn twee producten opgeleverd; een rapport en de Handleiding Schoolcoach. De handleiding is bedoeld als praktische gids voor scholen die willen starten met de schoolcoach of een soortgelijk initiatief. Er wordt ingegaan op de competenties, randvoorwaarden en activiteiten van de schoolcoach.

Het rapport beschrijft het kwalitatieve onderzoek naar de Pilot Schoolcoach in 2014. Hiervoor zijn 8 semigestructureerde interviews en 20 korte gesprekken met ouders gehouden.

Vervolg schoolcoach

Concluderend blijkt dat een aantal aanbevelingen uit het eerste rapport door de schoolcoaches en scholen is overgenomen. Dit zit met name in het afleggen van huisbezoeken, het overdragen van taken en het verhelderen van doelen en taken.

Alle geïnterviewde zijn enthousiast over de Pilot Schoolcoach.

Directieleden waarderen onder andere dat ouders bij de schoolcoach op zeer laagdrempelige wijze om hulp kunnen vragen.

Schoolmaatschappelijk werkers, intern begeleiders en oudercoördinatoren op school zijn erg blij met de korte lijntjes die de schoolcoaches hebben met hulpverleningsinstanties. Ouders prijzen dat er een vriendelijk luisterend oor voor ze is.

Ten slotte kwamen er uit de interviews nog vijf aandachtspunten die van nut zouden zijn voor vervolginiciatieven: draagvlak binnen de school, afstemming van taken en verantwoordelijkheden met andere functionarissen, laagdrempeligheid en privacy, aanwezigheid in de school en maatwerk.

Voor vragen of voor het ontvangen van de rapportage, kunt u contact opnemen met Fieke Pannebakker (fieke.pannebakker@tno.nl).

Eerste promotie binnen de Academische Werkplaats Jeugd

Jeroen de Wilde verdedigt op 18 februari 2015 om 15:00 uur zijn proefschrift getiteld "Does one size fit all? The case for ethnic specific standards for assessing growth in South Asian children".

Als onderdeel van het Ganesh-onderzoek heeft hij de groei en met name het gewicht en BMI (Body Mass Index) onderzocht bij Surinaams-Hindostaanse kinderen in de regio Den Haag. De voorouders van Hindostanen zijn oorspronkelijk afkomstig uit India.

Als jeugdarts bij de Jeugdgezondheidszorg van de GGD Haaglanden, zag Jeroen veel Surinaams-Hindostaanse kinderen die volgens de BMI (Body Mass Index) normen 'ondergewicht' zouden hebben.

Op basis van zijn 'klinische blik' beoordeelde hij ze echter meestal als 'normaal'. Nader literatuuronderzoek bevestigde dat Hindostaanse kinderen een andere lichaamsbouw hebben. Wanneer je de BMI vergelijkt tussen verschillende etnische groepen hebben Hindostanen bij eenzelfde BMI in het algemeen een kleinere spiermassa en een grotere vetmassa. Juist dat vet kan bijdragen aan het sterk verhoogde risico op diabetes en hart- en vaatziekten bij deze groep.

Voor volwassen Hindostanen worden inmiddels al verlaagde BMI normen geadviseerd om het risico juist te kunnen inschatten. Voor kinderen waren zulke normen er nog niet. Dit was reden voor Jeroen om hiernaar nader onderzoek te doen.

In verschillende epidemiologische studies heeft Jeroen aanwijzingen gevonden die de hypothese ondersteunen dat aangepaste groeistandaarden nodig zijn om de groei van Hindostaanse kinderen op een juiste wijze te kunnen beoordelen.

Vervolgens heeft hij groeicurven ontwikkeld voor de beoordeling van de lengtegroei en de BMI bij deze groep.

Op basis van de BMI-curve heeft hij verlaagde BMI-afkappunten bepaald, die ondertussen door jeugdartsen, jeugdverpleegkundigen en kinderartsen in Den Haag gebruikt worden.

Geïnteresseerden die het proefschrift willen ontvangen, kunnen een e-mail sturen naar Jeroen (jeroen.dewilde@denhaag.nl).

COLUMN:**WANNEER IS OPVOEDING EEN SUCCES?
RENÉ F.W. DIEKSTRA**

Wij zijn geneigd het succes van opvoeding vooral af te lezen aan opleiding, beroep en carrièreperspectieven van onze kinderen. Aan prestaties. Maar kun je daaraan het succes van de opvoeding afmeten? Vergelijk eens de volgende antwoorden op de vraag 'hoe gaat het met je zoon?' Antwoord een: „Goed. Hij is in no time afgestudeerd en heeft gelijk een superbaan gekregen.” Antwoord twee: „Goed. Hij is echt een goed mens geworden”. Als maar één van de twee antwoorden waar zou kunnen zijn en je zou voor je zoon moeten kiezen, welk van de twee zou je dan kiezen? Je keuze zegt iets over waar je het meeste waarde aan hecht, aan prestaties of aan de waarden en normen van je zoon. Stel je geeft het zwaarste gewicht aan het laatste. Weerspiegelt zich dat dan ook in hoe je hem opvoedt? Investeer je het meest in hem te helpen zich tot een goed mens te ontwikkelen? Wayne Dosick schreef in 1994 het boekje Gouden Regels: de tien ethische waarden van ouders voor hun kinderen. Daarin vertelt hij het verhaal van zijn filosofie-docent die in de collegezaal de vraag kreeg voorgelegd hoe je 'goed' moet definiëren in de uitdrukking 'een goed mens'. De docent pakte een krijtje en schreef op het bord 'goed isgoed'. De meeste mensen weten heel goed wat dat betekent, een goed mens zijn. Maar juist dat stelt ons voor het blok. Als we voor onszelf precies invullen wat een goed mens is, komen we er al gauw achter dat we zelf nogal eens te kort schieten. Dus laten we het liever vaag. Met het boekje wil Dosick voor zichzelf en voor andere ouders die 'vage' neiging doorbreken.

Een goede ouder kun je volgens hem herkennen aan tien gewoonten. De gewoonte van respect voor anderen, van eerlijkheid, fairheid, je verantwoordelijkheid nemen, compassie, dankbaarheid, vriendschap, geweldloosheid, volwassenheid en van vertrouwen. Gewoonte wil zeggen dat dit het patroon is dat je als ouder gewoonlijk vertoont. Je toont gewoonlijk respect voor anderen, bent gewoonlijk eerlijk, etc. Dat is duidelijk geen gemakkelijke opgave en als ouder faal je daar af en toe in. De term 'gewoonlijk' wil dat ook zeggen: dat je als ouder niet altijd respectvol, fair, enzovoorts bent. Dat laatste heeft een hinderlijk gevolg. Want als je een voorbeeld voor je kinderen bent, kan het niet anders dan dat ook zij op zijn minst af en toe niet-respectvol, oneerlijk, onfair, enzovoorts zijn. Maar als opvoeder kan je dat niet zomaar over je kant laten gaan. Dus reageer je met correcties, teleurstelling, boosheid of straf, zelfs als je weet dat je daarmee meer van je kind vraagt dan jezelf in je eigen gedrag waarmaakt. Anders gezegd, in zekere zin hopen de meeste ouders en eisen een aantal dat hun kinderen uiteindelijk betere mensen worden dan ze zelf zijn.

**INDICATOREN VOOR CJG
JEUGDTEAMS**

In 2014 is met steun van de academische werkplaats een eerste verkenning gedaan voor prestatie-indicatoren voor de CJG-jeugdteams in Den Haag. Hierbij werkte TNO samen met drie praktijkinstellingen uit de AWJ, namelijk Stichting Jeugdformaat, GGD Haaglanden en De Jutters. Op landelijk niveau wordt binnen de jeugdzorg al gewerkt met prestatie-indicatoren (www.prestatieindicatoren.jeugdzorgnederland.nl). Het was van belang om hierbij aan te sluiten. Omdat deze landelijke indicatoren slechts een deel van het werkkterrein van de CJG-jeugdteams omvatten, bestond de wens om daarnaast ook indicatoren te formuleren die toegespitst zijn op de lokale situatie. De uitkomsten van dit verkennende traject hebben een set van 11 indicatoren opgeleverd die inzicht geeft in de efficiëntie van jeugdteams en de opbrengsten voor het gezin. De indicatoren sluiten aan bij de transitie van het jeugdstelsel en zijn samengesteld op een moment dat zowel de CJG-organisatie als het primaire proces van de jeugdteams nog volop in ontwikkeling waren. De set kan daarom op onderdelen alweer achterhaald zijn op het moment van verschijnen van de eindrapportage. Niettemin is het gebruik van indicatoren in deze fase zeer waardevol, omdat juist nu het verkrijgen van feedback op de gemaakte keuzes relevant is. Met de indicatorenset kan systematisch en periodiek de werkwijze van CJG-jeugdteams worden gemonitord op de volgende onderdelen:

Vervolg zie volgende pagina

VERVOLG INDICATOREN

1. Doorlooptijd tussen aanmelding en contact met gezin
2. Wachtijd voor hulp van buiten het CJG-jeugdteam
3. Aanwezigheid gezin bij teambespreking
4. Betrokkenheid sociaal netwerk
5. Veiligheid gezinsleden
6. Vermindering problematiek
7. Doelrealisatie
8. Mate van reguliere beëindiging hulp
9. Clientervaring met zorgcoördinatie
10. Clientervaring met 'eigen kracht'
11. Clienttevredenheid over hulp

Drie van de elf indicatoren moeten via een enquête onder ouders worden gemeten. De gegevens voor de andere acht indicatoren kunnen in principe uit de bestaande registratiesystemen worden gehaald, zodat jeugdzorgprofessionals geen extra administratielasten hebben. Niettemin moet voor vier indicatoren het registratiesysteem nog worden aangepast. Deze aanpassing komt echter – naast de indicatoren – ook de primaire zorg voor gezinnen ten goede.

Voor vragen of voor het ontvangen van de rapportage, kunt u contact opnemen met Annelies Broerse (annelies.broerse@tno.nl).

VERVOLG COLUMN

Eenzijds is dat maar goed ook als het er om gaat van deze wereld een steeds betere plaats te maken. Maar anderzijds moet je dan ook niet gek staan te kijken als je kinderen, terwijl jij hen probeert te verbeteren, beginnen te mieteren over jouw eigen zwakke plekken.

Conclusie: de opvoeding is een succes als een kind zijn ouders ervaart als degenen die steeds bereid zijn de wijste te zijn en die erkennen wanneer ze dat niet zijn geweest. Een succes voor het kind, want een beter voorbeeld kan het niet krijgen. Een succes voor de ouders, want een beter voorbeeld kunnen ze niet geven. Alleen, het is wel een heel gedoe voor je zover bent.

VVE IN ALPHEN AAN DEN RIJN

Op verzoek van voor de nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn voerden Hogeschool Utrecht en GGD Hollands Midden, samen met TNO een onderzoek uit naar mogelijkheden om toeleiding naar voor- en vroegschoolse educatie (VVE) te verbeteren.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is onderwijs voor zeer jonge kinderen met een (taal)achterstand. Het doel van VVE is dat kinderen hun taalachterstand inhalen, zodat zij een goede start kunnen maken in groep 1 van de basisschool en goed voorbereid zijn op het leren lezen in groep 3. Uniformering van de toeleiding verhoogt de efficiëntie van VVE waardoor gemeentelijke middelen doelmatiger kunnen worden ingezet en doelstellingen van de betrokken gemeenten beter kunnen worden gehaald. In het kader van het project werden artsen en verpleegkundigen in de 0-4 jarigen zorg, in de regio Leiden en Gouda gevraagd om online een vragenlijst in te vullen over hun kennis met betrekking tot taalontwikkeling en taalachterstand en door hen gehanteerde verwijscriteria. Verzamelde gegevens werden geanalyseerd met speciale aandacht voor verschillen binnen de nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn. De uitkomsten zijn op 25 september 2014 tijdens een mini-symposium georganiseerd door GGD Hollands Midden gepresenteerd en officieel aangeboden aan de gemeente Alphen aan den Rijn.

De conclusie van het rapport is dat er mogelijkheden zijn om de toeleiding naar de VVE te verbeteren, maar dat medewerkers behoefte hebben aan bijscholing en extra ondersteuning, met name op het terrein van normale taalontwikkeling, taalontwikkelingsstoornissen, interpreteren van screeningsinstrumenten en verwijzen voor nadere spraak-taaldiagnostiek. Expertise van een logopedist wordt hierbij gewenst. Eenduidige criteria voor toeleiding en eenduidige informatie naar professionals over het beleid zijn eveneens van belang.

Voor meer informatie:
careen.lanting@tno.nl